

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לז.

עין משפט
נר מצוה

סד א מיי פ"א מהל' סנהדרין הלכה (א) [1] סנה עשין לו: סה ב מיי שם הל"ח: סו ג מיי שם פ"ג הל"ב: ד מיי פ"ב מהל' אסורי ביאה הל' א טושיע אה"ע סי' כב סנה"ך א יו"ד סי' קאה סנה"ך לו: סז ה מיי שם פ"ב מהל' סנהדרין הל"ג:

רבינו חננאל

א"ל ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לגברת דילה לייחודי בהדה אפשר אש בעורת ואינה מהבהבת א"ל התורה מעידה עליו שאפילו סוגה בשושנים אין אנו פרודים פוצה. ככלה הרמון רקתן אפילו ריקנין שבישראל מליאין מצות כרמון: הגהו בריוני דהוו בשביבבותיה דר' זירא דהוו מקרב להו ר' זירא כי היכי דניהדרו בתובכתא והו קפדי רבנן כד נח נפשיה דר' זירא אמרו עד האידנא הוה ר' זירא בני עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלכיהו והודרי בתובכתא: שלש שורות של תלמידי חכמים כו'. אמר אבוי ש"מ כולהו נידי ולימא להו עד האידנא הוינא יתיב ברישא והשת' מותביתו לו בסופא אמרנין ליה הוי זנב לאריות לא ראש לשועלים: מתנ"י כיצד מאיימין על עדי נפשות וכו'.

התורה העידה עלינו בשובשים. לענין דס נדות נרש כשאומרת דס כשזונה אדומה ראיתי מיד פורש וא"ת והא יחוד דאורייתא היא כדדרשין (לעיל דף קא:). מני יסתך אחקי צן אמן והיכי אתא קרא דדברי קבלה למישרי מאי דכתיב באורייתא וי"ל דלא אסרה מורה אלא כעין אמו דלא עזיבא דמשתריא אצל נדה סופה ליערטי) ומיהו היכא דלא צעל אפילו נדה אסורה להמייחד כדאמר' צפ"ק דמנובות (דף ז. ט.) לא צעל הוא יסן צין האנשים ואשתו ושינה צין הנשים וא"ת והא אמרי' צפ"ק דשבת (דף יג.) מקיש אשתו נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא צנגדו והיא צנגדה אסור כו' ופי' שם צנוגט' משום ייחוד לאשת איש אף אשתו נדה והכא אמר סוגה בשושנים וי"ל דהוא צנגדו והיא צנגדה אסורה באיש איש אפי' בלא ייחוד משום איקרוצי דעמה שנהנין ומתחממין זה מזה יש תימה מ"ש דייחוד דנדה שרייא מסוגה בשושנים והוא צנגדו והיא צנגדה אסרה מהיקש לאשת איש אפיון אלא וי"ל דמסתבר טפי לאסור הוא צנגדו והיא צנגדה לפי שמתקרצין יחד ונהנין זה מזה כדפרשיט: וי"ת את ריח בגדיו. לשון ריח שייך צדס נדות כדאמרין צפ"פ כל היל (מהד דף כ:). ההיא איתמא דלמילא דמא קמיה דר"א ארמיה אמר האי דס חמוד הוא: שאין

אישלש שורות של תלמידי חכמים וישבין לפנייהן כל אחד ואחד מכיר את מקומו והוצרכו לסמוך סומכין מן הראשונה אחד מן השניה בא לו לראשונה אחד מן השלישית בא לו לשניה בוררים להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית ולא היה יושב במקומו של ראשון אלא יושב במקום הראוי לו: **נ"ב'** מנא הני מילי א"ר אחא בר חנינא דאמר קרא ושררך אנן הסהר אל יחסר המזוג וגו' שררך זו סנהדרין למה נקרא שמה שררך שהיא יושבת במיבורו של עולם אגן שהיא מוגינה על כל העולם כולו הסהר שהיא דומה לסהר אל יחסר המזוג **נ"ג'** שאם הוצרך אחד מהם לצאת ירואין אם יש עשרים ושלושה כנגד סנהדרי קמנה יוצא ואם לאו אינו יוצא: **נ"ד'** במגן ערימת חטים מה ערימת חטים הכל נהנין ממנה אף סנהדרין הכל נהנין מטעמיהן: **נ"ה'** סוגה בשושנים שאפילו כסוגה של שושנים לא יפרצו בהן פרצות והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לייחודי בהדי גברא אפשר אש בעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פרצות אמר מהכא **נ"ו'** ככלה הרמון רקתך **נ"ז'** אפילו ריקנין שבך מלאין מצות כרמון ר' זירא אמר מהכא **נ"ח'** וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בגדיו הגהו בריוני דהוו בשביבבותיה דר' זירא דהוו מקרב להו כי נח נפשיה דר' זירא אמרו עד האידנא הוה ר' זירא בני עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלכיהו והודרי בתובכתא: **נ"ט'** אמר אבוי ש"מ כי לי בדנבי אמר אבוי דאמרי ליה הכי **נ"י'** הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים: **מ"א'** כיצד מאיימין את העדים העל עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן שמא תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמא אי אתם יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה הוו יודעין שלא כריני ממונות דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלויין בו עד סוף העולם **נ"ב'** שכן מצינו בקין שהרג את אחיו שנאמר דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו דבר אחיך דמי אחיך שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים לפיכך נרצח אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא **נ"ג'** וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא ומפני שלום הבריות שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאבך ושלא יהו המינים אומרים הרבה רשויות בשמים ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד כולן דומין זה לזה ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי גברא העולם ושמה תאמרו **נ"ד'**

ושלש שורות. כל אחת כמנין סנהדרי עשרים ושלושה שאם יחלקו הכ"ג רובן מחייבין ומיעוט מזכין והטייה לרעה אין ע"פ אחד וזכ"ך להוסיף שנים שנים עד שבעים ואחד הלכך זכ"ך להוסיף לפניהם ארבעים ושמונה להשלמת שבעים ואחד ולאו אורח ארעה לעשות שורות ומשל דיניין ולא לעשות שורות קטנות ולא שמים של כ"ג ואחד של שנים תלמידים הלכך עבדי שלש שורות: וכל אחד מכיר את מקומו. לפי שבתחלה כסדר הושיבם שורה ראשונה גדולה משל שניה והיא גדולה מן השלישית וגם ככל שורה ושורה הושיבם כסדר הגדול בראש שני למטה הימנו וכן כולן זה למטה מזה לפיכך זכ"ך כל אחד להכיר מקומו: הולכין לפסוף. כגון שמת אחד מהם הדיינין סומכין לו מהראשונים שהם גדולים מכולן: אחד מהשניים בא לו לראשונה כו'. ולא שיצאו מן הקהל לראשונה לפי שהגרוע מן התלמידים ששוכות גדול מגדול שנהל: ולא היה. אותו שנכר מן הקהל יושב במקומו של ראשון ראש בצורה שלישי אלא צנוקם הראוי לו בצוף השורה וכן אותו שבא מן השלישי לניה וכן אותו שנסמך מן הראשונים לא היה יושב במקומו של ראשון אלא כולן בצוף השורות וכל בני השורה נמשכין איש איש למעלה ממקומו וממלאין זה מקומו של זה מפני שהקטן שצדייניס גדול מן הגדול שבתלמידי הראשונה והקטן שגדולאשונה גדול מן הגדול שבשניה הלכך כי נידי כולה נידי כשמת אחד מהן ומושיבין אחר חליפין כולן כריכין לנוד איש איש ממקומו: **נ"ב'** מה"מ. דעגולה היו יושבים: סהר. עגול הוא: צניבורו של עולם. צנית המקדש בצמנע של עולם: דומה לסהר. צעגולה: מוג. שני חלקי מים ואחד יין: אל יחסר המוג אל יחסרו מחלק השלישי שהוא כדי הראוי למוג: עשרים ושלושה. שלש של שבעים: **נ"ג'** ללשכה: סייג הוא גדר: סוגה בשושנים. גדורה בשושנים כלומר צוהרה קלה ובהצללה מועטת הס נפרשין מן העצירה וא"ל גדר אצנים להפסיקן שאפי' אין רחוקין מן העצירה אלא גדר שושנים מפסיק צנייהס לא יפרצו זה פרצות הגדר: **מהצננת.** אוחזת ודולקת כמו (שבת דף סח:). שקפלה ולא הצננה וצנע"ז פלמי"ד: כריוני. פרייסי לשון זורים: רבי זירא גולא הוא ונתרכו שוקיו ע"י מעשה דצדיק נפשי' צמורה שגירא צהשוכר את הפועלים (ב"מ דף קה. ט.) וקרו ליה חריכא קטן שקי: ש"מ. מדקמני לא היה יושב במקומו של ראשון כי נידי כולה נידי כדפרשי' לעיל: צנצני. צנצנות: **מ"א'** שאין יעידו עדות שקר: מאומד. בגמ' (ע"ז פ"ג מ"ג) דיני ממונות. חס העיד שקר נותן ממון לזה שנפסק על ידו ומחזירו לו ומתכפר לו ונתכפר: לפיכך נצח אדם יחידי. כל זה אומר להם לפיכך נצח אדם יחידי להראותך שמאדם א' נצח מלאו של עולם: הרבה רשויות בשמים. וכל א' צח את שלו: ולפני גדולתו. ועוד לכך נצח יחידי להראות לדורות הצאים גדולתו של הקב"ה שצחותם הראשון כל הדורות טבעות שלא היה מחלה אלא חותם א': חוסם. היינו אותו צרוץ שהורה חוקה זו: טובע כמה מטבעות בחוסם א'. כל המטבעות שאדם טובע ע"י צרוץ אחת כולן דומין: צעזעי נצח העולם. כלי משוח אני כעולם מלא לא אטרך א"ש מן העול' צעזעי' אחת וימשוח ממנה: מנה

(א) [מקס פ"ו וע' מקס] לעיל די: ד"ה אל יחסר ומוס' כ"מ ט. ד"ה רבא ומוס' כ"ב לו: ד"ה כל תמולא; ט [נצרות מ. טו] ומוס' כ"ג ט. מוגינה כו.; א [מגילה ו.ו.] ד [צ"מ פה.] ט אבות פ"ד משנה טו, ו. א [דברי' פ"א/א.] ו [נ"ל לפני ד"ה עשרים.] ט [ע"ע מקס' סופה ו. ד"ה נדה,]

תורה אור השלם

1. שררך אגן הסהר אל יחסר המזוג כענין ערימת חטים סוגה בשושנים: שיר השירים ו ג
2. ככלה הרמון רקתך מבצר לצמחתי.
3. וירח וירשק לו וירח את ריח בגדיו וירכבו ויאמר ראה ריח בני בריח שדה אשר ברבו יי: בראשית כו ב
4. ויאמר מזה עשית קול דמי אדוך צעקים אלי מן האדמה: בראשית ד י

לעוי רש"י

פלמי"ד [פלמי"ד]. לחורך.

מוסף רש"י

הוי זנב לאריות. טוב נח שמהס זנב לאריות לאשם טובים, מהיזק ראש ושר לריקס (אבות פ"ד מ"ט.) דמו ודם זרעותיו. אף כשמתה מקיים דמי אחיך עמך (כשמתה מקיים נפש אחת מישראל) מעלה עלך חיו וחי זרעותיו, שמדה טובה מרובה ממדת פועלת (ביב יא.).

שלא יעידו עדות שקר: מאומד. בגמ' (ע"ז פ"ג מ"ג) דיני ממונות. חס העיד שקר נותן ממון לזה שנפסק על ידו ומחזירו לו ומתכפר לו ונתכפר: לפיכך נצח אדם יחידי. כל זה אומר להם לפיכך נצח אדם יחידי להראותך שמאדם א' נצח מלאו של עולם: הרבה רשויות בשמים. וכל א' צח את שלו: ולפני גדולתו. ועוד לכך נצח יחידי להראות לדורות הצאים גדולתו של הקב"ה שצחותם הראשון כל הדורות טבעות שלא היה מחלה אלא חותם א': חוסם. היינו אותו צרוץ שהורה חוקה זו: טובע כמה מטבעות בחוסם א'. כל המטבעות שאדם טובע ע"י צרוץ אחת כולן דומין: צעזעי נצח העולם. כלי משוח אני כעולם מלא לא אטרך א"ש מן העול' צעזעי' אחת וימשוח ממנה: מנה